



แนว

ทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัย ของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

สุรัสวดี สุขยิ่ง^{1*} พิฏา สมบูรณ์² เริงวิชญ์ นิลโคตร³

รับบทความ: 5 กันยายน 2568 แก้ไขบทความ: 1 ตุลาคม 2568 ตอบรับบทความ: 13 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การปฏิบัติตามมาตรการด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรในด้านมาตรการการบริหารจัดการความปลอดภัย และ 3) นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 351 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การศึกษาเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก 12 คน และการสนทนากลุ่ม 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบระดับการรับรู้พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศ ทั้งภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย (1) การสร้างกรอบการจัดการความปลอดภัยและนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ (2) การจัดการสุขภาพและความปลอดภัยที่ดีแบบองค์รวม (3) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงรุก (4) การเตรียมความพร้อมและตอบสนองเหตุฉุกเฉินอย่างเป็นระบบ (5) การพัฒนาภาวะผู้นำและสร้างขีดความสามารถของบุคลากร และ (6) การติดตามประเมินผลและปรับปรุงโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา ยกระดับ ความปลอดภัยในสถานศึกษา เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

* อีเมล: Suratsawadee.sy1231@gmail.com

Guidelines for School Administration to Enhance Safety in the Eastern Economic Corridor (EEC) in Schools under Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong

Suratsawadee Sukhying ^{1*}

Lita Somboon ²

Reongwit Nilkote ³

Abstract

This research aimed to: 1) study the implementation situation of safety management measures in educational institutions, 2) compare personnel's perceptions regarding safety management measures, and 3) propose management approaches to enhance safety efficiency in educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Chonburi and Rayong. The study employed a mixed-methods design. In the quantitative phase, the sample consisted of 351 participants. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with a reliability of 0.97. Statistical analyses employed included percentage, mean, standard deviation, Cronbach's alpha coefficient, t-test, and one-way analysis of variance. In the qualitative phase, data were obtained through in-depth interviews with 12 participants and a focus group discussion with 5 participants using purposive sampling. Data analysis was conducted using content analysis and triangulation. The research findings revealed that: 1) the overall and individual aspects of personnel's perception level regarding school management approaches were at the highest level The research findings revealed that: 1) the overall and individual aspects of personnel's perception level regarding school management approaches were at the highest level 2) when comparing perception levels classified by gender, statistically significant differences at the .05 level were found in both overall and individual aspects; and 3) development approaches for school management to enhance safety in the Eastern Economic Corridor context consisted of: (1) strategic governance and policies, (2) health and well-being management, (3) infrastructure and facilities management, (4) emergency preparedness and response, (5) leadership and capacity building, and (6) data-driven monitoring and improvement.

Keywords: School Management, Enhancement, School Safety, Eastern Economic Corridor

¹⁻³ Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

* Email: Suratsawadee.sy1231@gmail.com

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายหลักที่วางรากฐานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำมาตรการป้องกันอันตรายและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อการเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการความเสี่ยง เช่น การเตรียมทางหนีไฟ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล และการดูแลระบบไฟฟ้า รวมถึงการบูรณาการความรู้ด้านความปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตร เพื่อเสริมทักษะการป้องกันตนเองของผู้เรียน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ต่อมาพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ได้กำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่ครอบคลุมทั้งผู้เรียนและบุคลากร เน้นการฝึกอบรมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับเหตุฉุกเฉิน และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่น ระบบระบายอากาศและพื้นที่ที่ปลอดภัย (พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554, 2554) ในระดับสากล องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2024) ได้เน้นย้ำความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย โดยแนะนำให้สถานศึกษาจัดทำคู่มือความปลอดภัย ฝึกอบรมบุคลากร และตรวจสอบมาตรการอย่างสม่ำเสมอ ขณะที่องค์การอนามัยโลก (WHO, 2021) ได้เสนอแนวทางที่ครอบคลุมทั้งความปลอดภัยทางกายภาพและสุขภาพจิต โดยเน้นการป้องกันอุบัติเหตุ ควบคุมโรค และส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้เรียนและบุคลากร เพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างปลอดภัยและสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ

สถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความปลอดภัยอันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็ว โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรีและระยองที่มีอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ส่งผลให้โรงเรียนในพื้นที่ต้องเผชิญความเสี่ยงทั้งด้านการคมนาคม อุบัติเหตุทางถนน และปัญหามลพิษ ซึ่งมีผลต่อสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; ธรรมาธรรม โพธิ์สกุลหอม และประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข, 2567) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ซึ่งมีโรงเรียนสังกัด 51 แห่ง ได้ดำเนินมาตรการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ดูแลความปลอดภัยในโรงเรียนและการอบรมบุคลากร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2566) การบริหารจัดการความปลอดภัยยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงทางสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท และการรังแกในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างชุมชนและการอพยพเข้าสู่พื้นที่อุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566; นุจรินทร์ สายพิณ และคณะ, 2567) ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้สถานศึกษาต้องจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ โดยมีข้อเสนอให้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับตำรวจ โรงพยาบาล และภาคเอกชนเพื่อป้องกันและรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ (ทิตยัณรรค์ มณีวัฒน์, 2566) นอกจากนี้ สุขภาพจิตของนักเรียนยังเป็นมิติที่สำคัญ เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานของครอบครัวแรงงานในเขต EEC ส่งผลต่อการปรับตัวและความมั่นคงทางอารมณ์ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่นและการสนับสนุนเชิงจิตวิทยาถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญ (คณิศ นามนัย, และคณะ,

2567) นอกจากการยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ในพื้นที่ EEC ขาดระบบการจัดการความปลอดภัยที่เป็นเอกภาพ โดยยังทำงานแบบแยกส่วน ไม่สามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างทัน่วงที โดยเฉพาะด้านไซเบอร์และสุขภาพจิต (ช่อชะบา ชื่นบาน และคณะ, 2567) ดังนั้น การบูรณาการนโยบายความปลอดภัยทุกมิติ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานรัฐ และชุมชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างระบบความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพในเขต EEC

จากสภาพปัญหาดังกล่าว นำไปสู่ความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบบูรณาการสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสามารถรองรับความท้าทายด้านความปลอดภัยที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การปฏิบัติตามมาตรการด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรในด้านมาตรการการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผสมผสานศาสตร์ด้านการจัดการองค์การและภาวะผู้นำทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนภายใต้โครงสร้างและบริบททางสังคม วัฒนธรรม และนโยบายการศึกษา Hoy และ Miskel (2013) มองว่าโรงเรียนคือองค์การสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งมีมิติด้านโครงสร้าง การเมือง และวัฒนธรรม ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมของครูและผู้บริหาร ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน Bush (2020) ได้จำแนกแบบจำลองภาวะผู้นำไว้หลายลักษณะ เช่น แบบราชการ แบบวัฒนธรรม แบบการสอน และแบบการเปลี่ยนแปลง โดยชี้ว่าการเลือกใช้ภาวะผู้นำต้องสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงหลักฐาน Hallinger และ Murphy (1985) ได้เสนอแนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิชาการ (instructional leadership) ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ การจัดการหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ บทบาทนี้ส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนผ่านพฤติกรรมครู ขณะเดียวกัน Leithwood และ Jantzi (2006) เน้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformational

leadership) ที่ช่วยยกระดับแรงจูงใจและศักยภาพของครู ผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวสามารถเสริมกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างเป็นองค์รวม ในระดับนโยบาย OECD (2008) ได้เสนอแนวทางสำคัญสี่ด้าน ได้แก่ การกำหนดบทบาทผู้นำใหม่ การพัฒนาทักษะ การสร้างเส้นทางอาชีพ และการเพิ่มความยืดหยุ่นของระบบการศึกษา ซึ่งเป็นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สนับสนุนการพัฒนาผู้นำอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมองโรงเรียนเป็นองค์การซับซ้อน การบูรณาการภาวะผู้นำเชิงวิชาการและการเปลี่ยนแปลง และการสนับสนุนด้วยนโยบายที่เหมาะสมเพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ยั่งยืน

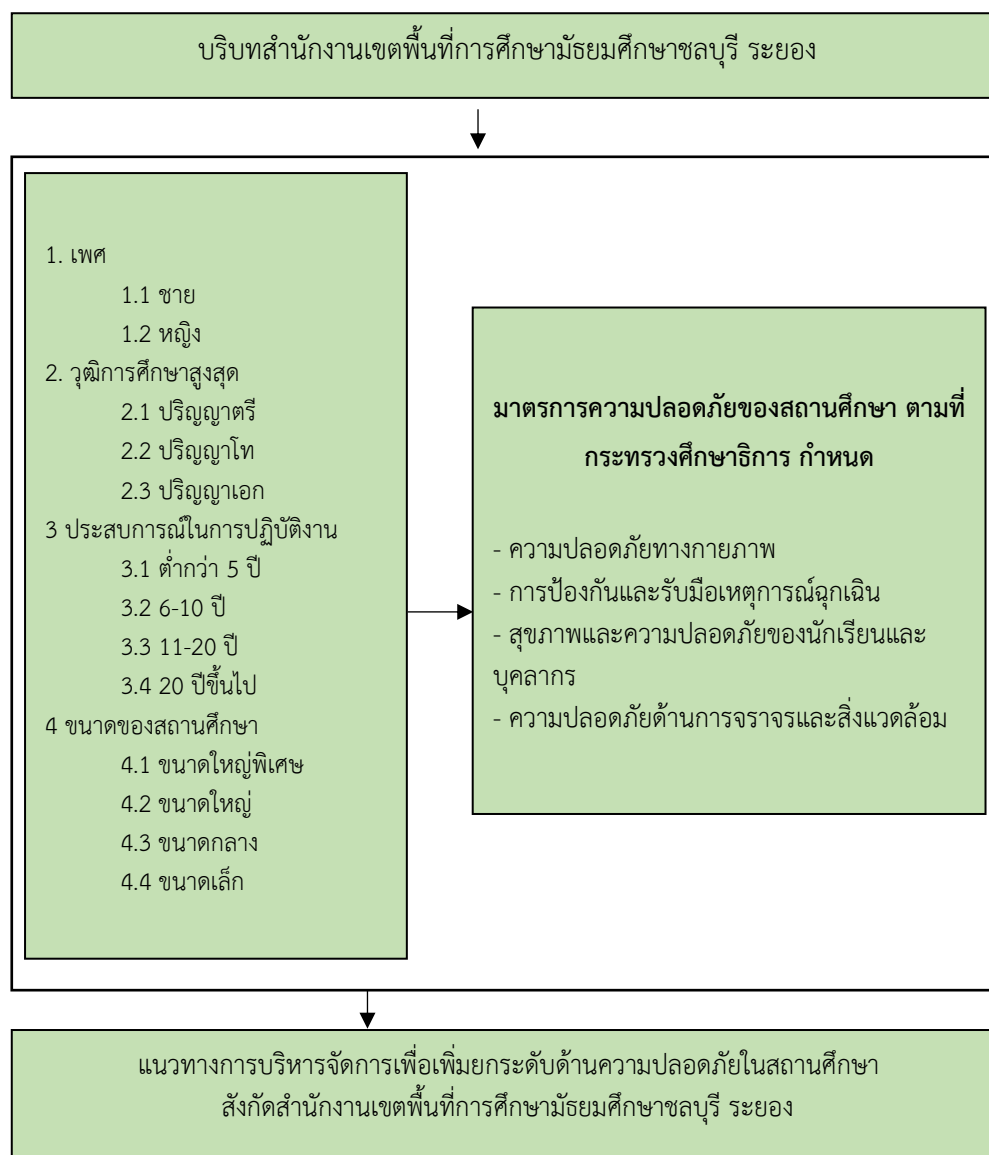
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา

แนวคิดการยกระดับสถานศึกษาปลอดภัย (Safe School) เกิดขึ้นจากการตระหนักว่าสถานศึกษาไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่จัดการเรียนการสอน หากยังเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ต้องคำนึงถึงสุขภาวะ ความปลอดภัยทางกาย ใจ และสังคมของผู้เรียน ครู และบุคลากรทุกคน งานศึกษาของ UNICEF (2017) และการศึกษาของพงศ์วิวัฒน์ เจริญพล (2567) เน้นว่าสถานศึกษาปลอดภัยควรบูรณาการทั้งการป้องกัน การลดความเสี่ยง และการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่คุกคาม โดยเชื่อมโยงเข้ากับนโยบายการศึกษาและการคุ้มครองเด็กในระดับชาติ องค์การ UNESCO (2019) เสนอกรอบ “Comprehensive School Safety Framework” ที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก ได้แก่ (1) ความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น การออกแบบอาคาร สิ่งแวดล้อม และมาตรการรับมือภัยพิบัติ (2) การจัดการด้านการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย และ (3) การจัดการภาวะฉุกเฉินและการสร้างความยืดหยุ่นของชุมชน แนวคิดนี้ชี้ว่าความปลอดภัยต้องเป็น “ระบบบูรณาการ” มากกว่ามาตรการเฉพาะหน้า ในมิติทางจิตวิทยาและสังคม Cohen และ Freiberg (2013) ได้เน้นความสำคัญของ “climate of safety” หรือบรรยากาศความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยความไว้วางใจ การสื่อสารที่เปิดกว้าง และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การวิจัยพบว่าบรรยากาศดังกล่าวช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวและการกลั่นแกล้ง อีกทั้งส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับนโยบาย OECD (2017) และและ มาร์ต ฤทธิ์ฉำ และคณะ (2567) เน้นถึงสถานศึกษาปลอดภัยต้องมี “การกำกับดูแลแบบเครือข่าย” ซึ่งครอบคลุมการประสานงานระหว่างโรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น ผู้ปกครอง และภาคประชาสังคม การใช้กลไกเครือข่ายช่วยให้การป้องกันความเสี่ยงและการตอบสนองต่อวิกฤติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการยกระดับสถานศึกษาปลอดภัยต้องมองในเชิงองค์รวม ประกอบด้วยความปลอดภัยทางกายภาพ ความปลอดภัยเชิงจิตวิทยาและสังคม และกลไกนโยบายเชิงระบบ หากโรงเรียนสามารถบูรณาการสามมิตินี้ได้อย่างสมดุล จะก่อให้เกิดวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยจากนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับตัวชี้วัดด้าน ความปลอดภัย ได้กำหนดตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) กำหนด มีกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,864 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง, 2566) ได้กลุ่มตัวอย่าง 351 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม และคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (วิระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2565) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มี ลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันได้ค่าอำนาจจำแนกราย ข้อเท่ากับ 0.93 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยัง สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บ รวบรวมข้อมูลให้กับข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) และรวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการปิดรับการตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้รับข้อมูล แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบ 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการรับรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยของสถานศึกษา จำแนก ตามเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับ แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยของสถานศึกษา จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด และ ขนาดสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหาร ครู บุคลากร และหุ้นส่วนทางการศึกษา จำนวน 17 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็นการสนทนากลุ่มจำนวน 12 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก (criterion sampling) มีประสบการณ์เป็นผู้บริหาร

สถานศึกษาอย่างน้อย 3 ปี มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยอย่างน้อย 2 ปี และ ยินดีและให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi- Structured Interview) โดยแบ่งออกเป็น ส่วน คือ (1) ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ (2) การบริหารการศึกษา (3) การยกระดับความปลอดภัยในสถานศึกษา และ (4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ทั้งด้านการสังเกตการณ์พื้นที่ แจ้งความประสงค์การศึกษาเพื่ออนุญาตเข้าศึกษาพื้นที่ การร่วมหารือเพื่อการศึกษากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และขอทำการสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการศึกษา โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และระยะที่ 3 เป็นการสื่อสารเพื่อคืนข้อมูลจากการศึกษาและตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาก่อนจะเผยแพร่สู่สาธารณะ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลแบบเนื้อหาหลัก (Thematic analysis) ตรวจสอบคุณภาพด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนาวิธี

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย มีผลการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสถานการณ์การปฏิบัติมาตรการด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 351 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 52.71 และเป็นเพศชาย จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 46.72 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 72.65 ปริญญาโท จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 26.78 ปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.57 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 32.48 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 23.36 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 11-20 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 25.07 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.09 และ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 17.09 ขนาดใหญ่ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 29.34 และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 53.56

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรในด้านมาตรการการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

องค์ประกอบ	(n = 351)		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ	4.52	0.67	มากที่สุด	3
2. ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน	4.50	0.71	มากที่สุด	4
3. ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร	4.53	0.66	มากที่สุด	2
4. ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม	4.59	0.60	มากที่สุด	1
รวม	4.53	0.66	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีค่าเฉลี่ย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.60) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.66) ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.67) และ ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามเพศ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	(n = 143)		(n = 208)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ	4.47	0.67	4.65	0.67	-3.100	.002**
2. ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน	4.68	0.72	4.68	0.72	-3.793	.000***

3. ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร	4.40	0.67	4.50	0.67	-2.842	.005**
4. ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม	4.56	0.61	4.69	0.61	-1.533	.126
รวม	4.53	0.67	4.63	0.67	-3.285	.001***

** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการรับรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง **จำแนกตามเพศ** โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน จำแนกรายด้าน คือ ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ ($p = .002$) ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ($p < .000$) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ($p = .005$) ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม ($p = .126$) และในภาพรวม ($p = .001$)

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	23.22	2	11.614	0.609	.545
	ภายในกลุ่ม	6637.837	348	19.074		
	รวม	6661.066	350			
2. ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน	ระหว่างกลุ่ม	53.36	2	26.680	.806	.447
	ภายในกลุ่ม	11512.628	348	.082		
	รวม	11565.989	350			
3. ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	52.61	2	26.305	1.101	.334
	ภายในกลุ่ม	8313.379	348	23.889		
	รวม	8365.989	350			

4. ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	46.926	2	23.463	1.231	.293
	ภายในกลุ่ม	6631.997	348	19.057		
	รวม	6678.923	350			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	471.727	2	235.864	.808	.446
	ภายในกลุ่ม	101544.877	348	291.796		
	รวม	102016.604	350			

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับการรับรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกรายด้าน คือ ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ ($p = .545$) ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ($p = .447$) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ($p = .334$) ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม ($p = .293$) และในภาพรวม ($p = .446$)

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	480.900	3	160.300	9.000	.000***
	ภายในกลุ่ม	6180.168	347	17.810		
	รวม	6661.006	350			
2. ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน	ระหว่างกลุ่ม	958.258	3	328.419	10.771	.000***
	ภายในกลุ่ม	10580.730	347	30.492		
	รวม	11565.989	350			
3. ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	729.229	3	243.076	11.045	.000***
	ภายในกลุ่ม	7636.759	347	22.008		
	รวม	8365.989	350			

4. ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดลอม	ระหว่างกลุ่ม	209.001	3	69.667	3.736	.011**
	ภายในกลุ่ม	6469.922	347	18.645		
	รวม	6678.923	350			
	ระหว่างกลุ่ม	6831.571	3	2277.190	8.302	.000**
รวม	ภายในกลุ่ม	95185.033	347	274.308		
	รวม	102016.604	350			

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับการรับรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จำแนกรายด้าน ดังนี้ ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ ($p < .000$) ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ($p < .000$) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ($p < .000$) ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดลอม ($p = .011$) และในภาพรวม ($p < .000$)

2.5 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	247.959	2	123.979	6.728	.001**
	ภายในกลุ่ม	6413.107	348	18.428		
	รวม	6661.066	350			
2. ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน	ระหว่างกลุ่ม	394.364	2	197.182	6.142	.002**
	ภายในกลุ่ม	11171.625	348	32.102		
	รวม	11565.989	350			
	ระหว่างกลุ่ม	572.574	2	286.287	12.784	.000***

3. ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร	ภายในกลุ่ม	7793.415	348	22.395		
	รวม	8365.989	350			
4. ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	397.924	2	198.962	11.024	.000***
	ภายในกลุ่ม	6280.999	348	18.049		
	รวม	6678.923	350			
	ระหว่างกลุ่ม	6234.302	2	3117.151	11.325	.000***
รวม	ภายในกลุ่ม	95782.302	348	275.236		
	รวม	102016.604	350			

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับการรับรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยของสถานศึกษาในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จำแนกรายด้าน ดังนี้ ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ ($p < .001$) ด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ($p < .002$) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ($p < .000$) ด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม ($p < .000$) และในภาพรวม ($p < .000$)

3. นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า การจัดการที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้น 6 ประการสำคัญ ได้แก่ (1) การสร้างกรอบการจัดการและนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของทุกฝ่าย พร้อมคู่มือปฏิบัติ แผนรายงานเหตุ และตัวชี้วัดที่ตรวจสอบได้ (2) การจัดการสุขภาพและความปลอดภัยเป็นอยู่แบบองค์รวม ครอบคลุมการดูแลสุขภาพกาย จิตใจ อาหารที่มีคุณภาพ และระบบการส่งต่อที่รวดเร็ว (3) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานเชิงรุก เช่น การตรวจสอบอาคาร ระบบไฟฟ้า-ประปา กล้องวงจรปิด และการเตรียมทางหนีไฟ (4) การเตรียมพร้อมรับเหตุฉุกเฉิน ด้วยการฝึกซ้อมที่สมจริง การประสานกับหน่วยงานภายนอก และการใช้เทคโนโลยีจำลองสถานการณ์ (5) การพัฒนาภาวะผู้นำและบุคลากร ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การโค้ชเชิงลึก และระบบพี่เลี้ยงเพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย (6) การติดตามประเมินผลบนฐานข้อมูล โดยใช้ระบบข้อมูลออนไลน์ แดชบอร์ดเรียลไทม์ การวิเคราะห์ข้อมูล และการ

ปรับปรุงต่อเนื่อง สรุปได้ว่า การยกระดับความปลอดภัยต้องใช้การบริหารที่ครอบคลุมทุกมิติ เชื่อมโยงคน โครงสร้าง และเทคโนโลยี เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง อยู่ในระดับสูงสุด โดยด้านความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อมสูงสุด ตามด้วยด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ และด้านการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน การดำเนินงานดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนแบบองค์รวม (Holistic School Safety Management Theory) ซึ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ครอบคลุมการจัดการอาคาร สนามกีฬา ระบบจราจร สุขภาพกาย-ใจ และการสร้างบรรยากาศที่นักเรียนรู้สึกไว้วางใจ (Astor & Benbenishty, 2005) นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกในโรงเรียนยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน การจัดการที่รอบด้าน ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การวางระเบียบปฏิบัติ และความไว้วางใจในโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ Karadağ et al. (2016) ข้อค้นพบชี้ว่า การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนต้องทำงานเชิงระบบ ครอบคลุมมาตรการป้องกัน การสร้างบรรยากาศเชิงบวก และการเตรียมรับมือเหตุฉุกเฉิน เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกแตกต่างกันตามเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยเพศมีผลต่อด้านความปลอดภัยทางกายภาพ การป้องกันและรับมือเหตุฉุกเฉิน และด้านสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ส่วนวุฒิการศึกษาไม่ส่งผลต่อระดับการรับรู้ ขณะที่ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษามีอิทธิพลชัดเจนต่อการรับรู้ในทุกมิติ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระ กุสุวรรณวิจิตร และศักดิ์ดา สถาพรวงษา (2567) ที่ชี้ว่าเพศมีผลต่อมุมมองและการรับรู้มาตรการความปลอดภัย สอดคล้องกับการศึกษาของ กนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) และนิษฐ์ฐา พิระชัยภาวงศ์ และคณะ (2567) ที่พบว่าระดับการศึกษาไม่ใช่ตัวแปรสำคัญ แต่โครงสร้างการบริหารและสภาพแวดล้อมการทำงานมีบทบาทมากกว่า และสอดคล้องกับงานของ ชนิษฐา กำเนิดทอง และคณะ (2568) ที่ระบุว่าขนาดสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพมาตรการด้านความปลอดภัย การพิจารณาปัจจัยเหล่านี้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบและพัฒนามาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับความปลอดภัยในบริบทเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกประกอบด้วยหลายมิติสำคัญ ได้แก่ การสร้างกรอบการจัดการความปลอดภัยและนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ การจัดการสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีแบบองค์รวม การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงรุก การเตรียมความพร้อมและตอบสนองเหตุฉุกเฉินอย่างเป็นระบบ การพัฒนาภาวะผู้นำและสร้างขีดความสามารถของบุคลากร และการติดตามประเมินผลโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน การสร้างกรอบนโยบายที่ชัดเจน ครอบคลุมบทบาทของผู้บริหาร ครู บุคลากรสนับสนุน และนักเรียน พร้อมการติดตามตัวชี้วัดและมีคณะทำงานข้ามสายงาน สอดคล้องกับกัญญารัตน์ ตาโม่ง และคณะ (2568) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การจัดการสุขภาพและโภชนาการแบบองค์รวม รวมถึงการดูแลสุขภาพจิต ส่งเสริมสมาธิและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับสิทธิชัย สิงห์สุ และคณะ (2568) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานเชิงรุก การตรวจสอบและบำรุงรักษาอาคาร ระบบไฟฟ้า ประปา และการติดตั้งกล้อง CCTV ช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพความปลอดภัย สอดคล้องกับจิราภรณ์ ดีแล้ว และจารุวรรณ นาดัน (2568) การติดตามประเมินผลโดยใช้ระบบแดชบอร์ดและวงจร PDCA ช่วยให้การปรับปรุงมาตรการความปลอดภัยเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยแบบผานวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา เปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากร และนำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพด้านความปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้าราชการครู ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีความเชื่อมั่นสูง ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้ผู้บริหารสถานศึกษาสำคัญและกลุ่มสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การตรวจสอบแบบสามเส้า และยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการศึกษาพบว่าระดับการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านที่ได้รับการรับรู้สูงสุด ได้แก่ ความปลอดภัยด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม สุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร ความปลอดภัยทางกายภาพ และการป้องกันและรับมือเหตุฉุกเฉิน การเปรียบเทียบตามเพศและประสบการณ์พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในบางด้าน แต่ตามวุฒิการศึกษาไม่พบความแตกต่าง แนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยประกอบด้วยการสร้างกรอบและนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ การจัดการสุขภาพและความเป็นอยู่แบบองค์รวม การจัดการโครงสร้างพื้นฐานเชิงรุก การเตรียมความพร้อมและตอบสนองเหตุฉุกเฉิน การพัฒนาภาวะผู้นำและบุคลากร และการติดตามประเมินผลโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการศึกษา มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ควรส่งเสริมการอบรมและพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการความปลอดภัย เตรียมรับเหตุฉุกเฉิน และสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ควรปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผลโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน เพื่อให้การบริหารความปลอดภัยมีความแม่นยำ เชื่อมโยงคน โครงสร้าง และเทคโนโลยี ตอบสนองต่อความเสี่ยงและความท้าทายอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสถานศึกษาหลากหลายประเภท เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการบริหารความปลอดภัย และตรวจสอบประสิทธิผลของมาตรการในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

2. ควรศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการติดตามและประเมินผลความปลอดภัย เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความเสี่ยงอย่างรวดเร็วและแม่นยำ

บรรณานุกรม

- กนกอร อุณสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(2), 1-14.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). การศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC). กระทรวงศึกษาธิการ. Retrieved from <https://www.moe.go.th/การศึกษาในพื้นที่-eec/>
- กัญญารัตน์ ตาโหม่ง, พูนชัย ยาวีราข และไพโรธ รัตนชูวงศ์. (2568). กลยุทธ์การบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านเขาแหงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 7(1), 17-33.
- ชนิษฐา กำเนิดทอง, ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ และ ปองภพ ภูจอมจิตร. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 6(1), 233-246.
- คณศ นามนัย, พิภา สมบูรณ์สมบูรณ์ และเริงวิชัย นิลโคตร. (2567). การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 11(11), 85-95.
- จิราภรณ์ ดีแล้ว และจารุวรรณ นาดัน. (2568). การศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในกลุ่ม 9 ไตรมิตร. *วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา*, 5(1), 49-61.

- ช่อชะบา ชื่นบาน, อธิ์กร วรบำรุงกุล, สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร และ เริงวิชญ์ นิโคตร. (2567). รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(8), 558–574
- ทิตย์ณรงค์ มณีวัฒน์. (2566). การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา. *วารสารวิชาการจินตาสี*, 1(4), 230-243.
- ธรรมาธรรณ โปธิ์สกุลหอม และประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข. (2567). การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 2399-2412.
- นุจรีนทร์ สายพิน, เริงวิชญ์ นิโคตร และวัยวุฒิ บุญลอย. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นำร่องนวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 11(10), 274–283.
- พงศวิวัฒน์ เจริญพล. (2567). การประเมินผลโครงการโรงเรียนสีขาวด้านยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนนาเฉลียงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 11(12), 74–84.
- มารุต ฤทธิ์ฉำ, อธิ์กร วรบำรุงกุล และเริงวิชญ์ นิโคตร. (2566). นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 10(12), 109–119.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (14 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอน 74 ก, หน้า 1-26.
- พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554. (17 มกราคม 2554). *ราชกิจจานุเบกษา*. (เล่ม 128 ตอน 39 ก, หน้า 5-25).
- วชิระ กุสุวรรณวิจิตร และศักดิ์ดา สถาพรวงษา. (2567). การบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 9(2), 272-289.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2565). การศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยด้วยเทคนิค IOC, CVR และ CV. *รังสิตสารสนเทศ*, 20(1), 187.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กระทรวงศึกษาธิการ.

- สิทธิชัย สิงห์สุ, กนกพร สมพร และตู้ เหลียง. (2568). การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยในสถานการศึกษา : บทบาทผู้บริหาร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(1), 323-332.
- Astor, R. A., & Benbenishty, R. (2005). *School violence and student well-being: Global perspectives*. Routledge.
- Bush, T. (2020). *Theories of educational leadership and management* (5thed.). SAGE Publications.
https://books.google.com/books/about/Theories_of_Educational_Leadership_and_M.html?id=-srXDwAAQBAJ
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217–247.
<https://doi.org/10.1086/461445>
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, research, and practice* (9th ed.). McGraw-Hill. <https://elmhurst.ecampus.com/educational-administration-theory/bk/9780078024528>
- Jonathan Cohen, & Freiberg, H. J. (2013). *A review of school climate research. Review of Educational Research*. Advance online publication.
<https://doi.org/10.3102/0034654313483907>
- Karadağ, E., et al. (2016). The effect of school climate on student achievement: A holistic approach. *Educational Studies*, 42(2), 107–122.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2006). Transformational school leadership for large-scale reform: Effects on students, teachers, and their classroom practices. *School Effectiveness and School Improvement*, 17(2), 201–227. <https://doi.org/10.1080/09243450600565829>
- OECD. (2008). *Improving school leadership, volume 1: Policy and practice*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/9789264044715-en>
- UNESCO. (2022). *Comprehensive school safety framework 2022–2030: For child rights and resilience in the education sector*. International Network for Education in Emergencies (INEE).
- UNESCO. (2024). *Global education monitoring report summary*. UNESCO.
- WHO. (2021). *Guidelines for Mental Health in Schools*. WHO Press.